

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ АКВАРЕЛЬНОМУ ЖИВОПИСУ НА СПЕЦКУРСІ З ТЕХНОЛОГІЇ ЖИВОПИСНИХ МАТЕРІАЛІВ

Щербакова Л. А.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядається удосконалення процесу та методів навчання акварельному живопису, формування знань, вмінь та навичок, як компонентів розвитку творчих здібностей у студентів.

Ключові слова: удосконалення, акварельний живопис, знання, вміння, навички, творчість.

Аннотация. Щербакова Л. А. "Усовершенствование методов обучения акварельной живописи на спецкурсе по технологии живописных материалов". В статье рассматривается усовершенствование процесса и методов обучения акварельной живописи, формирования знаний, умений и навыков, как компонентов развития творческих способностей у студентов.

Ключевые слова: усовершенствование, акварельная живопись, знание, умение, навыки, творчество.

Annotation. Shcherbakova L. "Improvement of process and methods of teaching of the water-colour painting on the special course from technology of the water-colour painting for the students of the first courses of khudozhestvenno-grafycheskykh faculties of pedynstytutov". The improvement of process and methods of teaching of the water-colour painting, forming of knowledges, abilities and skills is examined in the article, as components of development of creative capabilities at students.

Keywords: improvement, water-colour painting, knowledge, ability, skills, creation.

Постановка проблеми. Важливою задачею виховання всебічно і гармонійно розвинутої особистості є естетичне виховання та художня освіта підростаючого покоління. Формування відчуття прекрасного, розвинення вмій цінити і розуміти красу оточуючого середовища, витворів мистецтва, безпосереднім чином зв'язано з розширенням і удосконаленням підготовки викладацьких кадрів з дисциплін образотворчого циклу на спеціальних факультетах вищих навчальних закладів.

Задачі професійної підготовки студентів художньо-графічних факультетів, як в галузі теорії і методики образотворчого мистецтва, так і в галузі практичних професійних вмій та навичок художньо-творчої діяльності, набувають все більшої теоретичної значимості і практичної актуальності, є відображенням поставлених задач з реформування змісту фахової підготовки, розроблених в державній національній програмі "Освіта".

У зв'язку з цим в сучасній педагогіці значно активізуються науково-методичні і психолого-педагогічні дослідження з питань удосконалення навчального процесу.

Удосконалення процесу навчання припускає зростання його ефективності засобами які уникають перевищення витрат часу та зусиль студентів і викладача. Досконало вибраний варіант у навчанні повинен давати максимальні результати у формуванні знань, вмій та навичок студента, при чому рівень одержаних результатів повинен співвідноситися з можливостями кожного студента з найменшими витратами.

Методика планування оптимальних шляхів у навчанні ґрунтується на рішенні цілого комплексу різних задач. Методика оптимізації та удосконалення навчального процесу затвердженням Ю. К. Бабанського, передбачає цілісний, усвідомлений вибір та побудову найбільш ефективного варіанту організації навчально-виховного процесу на основі системного підходу.

В зазначеній проблемі удосконалення навчання акварельному живопису увага сконцентрована на аналізі методів роботи в акварельному живописі як засобів удосконалення навчального процесу в живописі та розвитку професійної і творчої майстерності майбутніх художників-педагогів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом в педагогічній теорії і практиці йде активний пошук шляхів удосконалення методів навчання. Розроблено цілий ряд важливих досліджень, які розкривають структуру педагогічної діяльності, загальні закономірності, та механізми формування особистості сучасного вчителя. До них слід віднести праці таких наукових діячів, як Абдуліної О. А., Азарова Ю. П., Архангельського С. І., Гоноволіна Ф. К., Кузьміної Н. В., Сластьоніна В. А., Самаріна Ю. А., Хмелюк Р. І., Щербакова А. І. та ін. Дослідження сучасних педагогів та психологів з проблеми підготовки вчителя доводять, що чітка професійно-педагогічна направленість навчально-виховної роботи у вузі має позитивний вплив на розвиток творчої активності студентів в учбовій діяльності, більш активно формує у них знання, вміння та навички, необхідні в роботі майбутньому вчителю.

Рішенню питань професійної підготовки викладачів образотворчого мистецтва присвячений ряд наукових праць Алексеєвої Л. В., Боголюбова Н. С., Беди Г. В., Кузіна В. С., Медведева Л. В., Масленнікова А. І., Ростовцева Н. Н., Смірнова Г. В., Терентьева А. Є., Трисельова А. А., Унковського А. А., Шорохова Є. В., Шпікальової Т. Я., Черкасова В. Д., Яшухіна А. П. та ін.

Задачі та зміст професійно-педагогічної підготовки вчителів образотворчого мистецтва на художньо-графічних факультетах педагогічних інститутів визначають важливу роль спецкурсу “Технологія живописних матеріалів”, важливою складовою якого є техніка і методи роботи в акварельному живописі. Фактично це – одна з провідних фахових дисциплін професійної підготовки студента, без якої неможливе успішне навчання з живопису.

В зв'язку з цим, в теорії та практиці художньо-педагогічного навчання назрів ряд проблем, до яких відноситься проблема організації процесу навчання і методів навчання акварельному живопису на спецкурсі “Технологія акварельного живопису” для студентів перших курсів художньо-графічних факультетів педагогічних університетів та інститутів.

Практично відсутні наукові дослідження, присвячені процесу і методам навчання акварельному живопису, немає програми,

методичних рекомендацій, досліджень, присвячених специфіці формування професійно-педагогічної направленості студентів на заняттях з акварельного живопису.

З урахуванням цих обставин і визначилася тема даної статті, **мета** якої сформульована таким чином: науково обґрунтувати сучасні методи і форми удосконалення ефективності викладання акварельного живопису на спецкурсі “Технологія акварельного живопису” в загальній системі професійної підготовки студентів художньо-графічних факультетів педінститутів, підвищення їх естетичного виховання шляхом знаходження найбільш ефективних методів навчання, установлення науково-теоретичних і методичних умов, які забезпечують формування професійно-педагогічної направленості спецкурсу.

Отримані результати. Формування професійно-художньої підготовки студентів в навчанні акварельному живопису могло б бути суттєво покращене, якщо:

- весь учбовий процес, кожне заняття з акварельного живопису буде супроводжуватися вирішенням проблемних художньо-педагогічних задач;
- керівникові і студентам будуть ясними і зрозумілими мета і задачі їх діяльності. Це означає, що на кожному занятті керівник спецкурсу повинен проводити конкретні установки на рішення студентами як художніх, так і педагогічних задач;
- в процесі акварельного живопису буде здійснюватися тісний взаємозв'язок теоретичної і практичної, художньої і педагогічної підготовки студентів.

Таким чином:

1. Успіх в навчанні з акварельного живопису на спецкурсі знаходиться в прямому зв'язку із забезпеченням усвідомленого підходу студентів до виконання завдань, чітким визначенням дидактичних задач, вірним відбором матеріалу і його методичного оформлення, рівнями різноманітності завдань, змістом дидактичного матеріалу, формами і прийомами повтору засвоєного.

2. Ефективність роботи студентів залежить від організації навчального процесу, в якому повинно бути вірно вибрано місце, об'єм та час того чи іншого завдання, з урахуванням контингенту студентів. По ходу цього процесу повинно мати місце послідовне ускладнення роботи, зріст ступеня самостійності студентів, підтримання максимально високого рівня пізнавальної активності студентів на протязі всього часу виконання все більш складних завдань.
3. Результат навчання, як правило, залежить від системи навчання, її структури і змісту. Така система повинна передбачати відповідну кількість різноманітних завдань, спрямованих на організацію розумової діяльності студентів, здобуття ними певних знань, умінь та навичок.
4. Система завдань повинна формувати знання, вміння та навички, які відрізнятимуться рухомістю і пристосованістю до різних ситуацій об'єктивної діяльності.

Процес викладання технології акварельного живопису на художньо-графічному факультеті проводиться в два етапи: пошуковий та формуючий. Останній носить навчальний характер.

В основі методів використані: метод аналізу завершених робіт студентів, метод нагляду та метод бесіди.

Для оцінювання якості виконання практичних завдань є такі критерії:

- правильність виконання простих акварельних завдань,
- правильність виконання більш складних завдань з доповненими матеріалами;
- правильність виконання довгострокового етюдів в змішаній техніці,
- культура живописних співвідношень.

Вивчення спецкурсу зумовило такі основні вимоги:

1. Здібність глибоко зацікавити студентів.
2. Широкий зв'язок з дисциплінами живописного циклу (живопис індивідуальний, композиція).
3. Зв'язок завдань програми спецкурсу з завданнями шкільної програми з малювання.

4. Глибокі історично побудовані зв'язки зі сміжними видами мистецтва: малюнок та живопис.

5. Посильність.

Таким чином, такі види навчання, як спецкурс, дають можливість максимально урахувати індивідуальні особливості та здібності студентів. Доцільно використовувати знання, здобуті на спецкурсі, як свосередними етапами підготовки до педагогічної практики та підготовки задуму дипломних робіт та їх виконання. Дипломні роботи відіграють важливе значення, тому що вони є не тільки завершальним етапом професійної підготовки, але й сприяють перевірці знань, вмінь та навичок роботи з живописними матеріалами, дають можливість виявити свої творчі здібності.

Спецкурс суттєво доповнює програму курсу з академічного живопису. На ньому студенти мають необмежені можливості ознайомитися з технологічними та методичними прийомами в акварельному живописі:

- заливками простими та складними,
- з градацією в тоні,
- з кольоровим колом,
- з лесіровним методом роботи,
- з корпусним методом роботи,
- з допоміжними матеріалами (вугілля, чорнила, туш, віск, гліцерин, клейстер, мед, жовток яйця, кольорові олівці, білила тощо).

Діяльність студентів на спецкурсі пов'язано зі створенням творчих робіт, які мають вихід на дипломний проект та подальшу творчу діяльність.

Процес здобуття знань, вмінь та навичок з технології акварельного живопису та процес розвитку у студентів педмайстерності неможливо відокремлювати. Розвиток повинен здійснюватися паралельно. У зв'язку з цим, не слід розподіляти завдання спецкурсу на учбові та творчі. Всі учбові завдання несуть в собі елементи творчості. Творчу активність можливо розвивати, створюючи певні психолого-педагогічні умови до конкретної області діяльності. В цьому випадку народжується інтерес, який переходить при педагогічно-професійній

спрямованості в постійну потребу до творчої діяльності. Потребу в художній творчості необхідно формувати шляхами розкриття перед студентами природи творчості.

Висновки. Ефективними шляхами удосконалення навчання студентів художньо-графічних факультетів педагогічних інститутів зі спецкурсу: “Технології та методи роботи в акварельному живописі” є:

- широке використання системи наочності, серед яких важливе значення має комплекс посібників на слайдах із зразками акварельного живопису видатних митців попереднього та теперішнього періоду,
- активне включення в процес викладання акварельного живопису питань з історії розвитку живопису як виду мистецтва та важливої образотворчої дисципліни,
- проведення вступних бесід перед вивченням курсу “Технологія акварельного живопису”,
- введення в зміст спецкурсу завдань, які перемижуються з завданнями шкільної програми, зважаючи на вікові особливості та інтереси дітей,
- послідовне ускладнення завдань від “простих” до “складних”,
- введення в зміст спецкурсу завдань, які дають можливість отримати високі якості технологічного процесу та професійно-педагогічної майстерності, що допомагає майбутнім вчителям мати тверду професійну основу знань, вмій та навичок.

Перспективи подальших досліджень. Актуальність проблеми для вищої та початкової освіти передбачає продовження дослідження, а отримані висновки – впровадження в навчальний та творчі процеси.

Література

1. Державна національна програма “Освіта”. Україна XXI століття. – К.: Райдуга, 1994. – С. 14.
2. Закон України “Про вищу освіту” // Освіта України. – № 95. – 1997. – С. 8.
3. Дидактика середньої школи. – М.: Просвіта, 1982. – С. 188.
4. Алехин А. Д. Система підготовки учителя образотельного искусства. – М., 1993. – С. 17.
5. Бабанский Ю. К. Поташкин М. М. Оптимизация педагогического процесса (в вопросах и ответах). – К.: Рад. школа, 1984. – С. 296.
6. Баранов С. П. Педагогіка. – М.: Просвіта, 1981. – С. 267.
7. Буга П., Карпов В. Технология обучения в высшей школе (о результатах конкурса). – 1991-95. – С. 14.

8. Громов Є. С. Природа художньої творчості. – М.: Просвіта, 1986. – С. 31.
9. Капланова С. Г. Русская акварельная живопись. – М.: Искусство, 1968. – С. 5-7.
10. Совершенствование профессиональной и методической подготовки студентов художественно-графических факультетов педагогических вузов / Под общ. ред. Н. И. Ростовцева. – Ростов-на-Дону, 1989. – С. 15.
11. Терзян С. С. Формирование зрительных представлений у студентов 1-3 курсов художественно-графических факультетов пединститутов в процессе обучения живописи. – М., 1990. – С. 18.
12. Ростовцев Н. Н., Терентьев А. Е. Развитие творческих способностей на занятиях рисования. – М.: Просвещение, 1987. – С. 49.
13. Трошичев А. А. Общие понятия техники акварели. – М.: Искусство, 1962. – Т. 2. – С. 64.
14. Япухин А. П. Живопись. – М.: Просвещение, 1985. – С. 44.
15. Little Jonson. The Technology of water-color painting. – London, 1939.